

הוֹכַן ע"י כּוֹכַל עֵינַן הַדָּף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) il.co.dafyom@daf

חולין דף סז.

אם נדרוש "בְּמִים" "בְּמִים" באופנים דלהלן, האם נצטרך לקרא "את זה תאכלו מפל אֲשֶׁר בְּמִים" לרבות בורות שיחין ומערות, או לא?

אם נדון בכלל ופרט וכלל	אם נדון בריבוי ומיעוט וריבוי	
צריך	----	לתנא דבי רב ¹
לא צריך ³	צריך	לתנא דבי ר' ישמעאל ²

מה דין שרץ המים שאין לו סנפיר וקשקשת הגדל בחריצין ונעיצין כדלהלן?

חריצין ונעיצין הנובעים מעצמן ⁴	חריצין ונעיצין שאינם נובעים מעצמן	
אסורים	מותרים ⁵	לתנא דבי רב
אסורים	לרש"י: מותרים לתוס': אסורים ¹	לתנא דבי ר' ישמעאל

¹ מבואר בסוגיא דהכללות הכתובים בפסוק "את זה תאכלו מפל אֲשֶׁר בְּמִים" כל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּמִים", מרבים שכל שרץ המים בכל מקום שהם - צריכים שיהיה להם סימנים, ובא הפרט "בימים ובנחלים" - לומר שדוקא בהם צריך סימנים, ואנו דנים בכלל ופרט וכלל לרבות כל כעין הפרט, ויש לנו לרבות כל מים הגדלים על גבי קרקע, ומשמע שגם שרץ המים הנמצא בבורות שיחין ומערות ג"כ נתרבה לאיסור, ולכן אנו צריכים לריבוי "את זה תאכלו", לומר ששרץ הנמצא בבורות שיחין ומערות - מותר. ודרשין לכלל ופרט וכלל כעין הפרט - מים נובעים, ומרבים דוקא חריצין ונעיצין ולא לשאר דברים.

² תנא דבי ר' ישמעאל ס"ל דכשיש ב' כללות הסמוכות ואח"כ פרט, דורשים להם בריבוי ומיעוט וריבוי, ולכך משמע בריבוי לרבות הכל, ואין המיעוט ממעט רק לדבר שאינו דומה כלל לריבוי. ור"ל, דכיון שאפשר לומר שכל מקום כינוס מים מתרבה לאיסור אפי' בורות שיחין ומערות, ורק מתמעט כלים, לזה קמ"ל "תאכלו" לרבות גם לבורות שיחין ומערות, ועל כרחך דרשין לרבות חריצין ונעיצין לאיסורא וממעטים בורות שיחין ומערות - שמותרים.

³ פירש"י בסד"ה במים במים, דלתנא דבי ר' ישמעאל אם היינו דורשים בכלל ופרט וכלל, היינו דורשים מכעין הפרט רק לחריצין ונעיצין, ולא היה ס"ד לרבות לבורות שיחין ומערות לאיסורא שנצטרך ל"תאכלו" לדרוש בורות שיחין ומערות להיתירא. והטעם, דס"ל לר' ישמעאל דכלל קמא דוקא, דהיינו שיש לנו לדורשו בעיקר כאילו שיש כאן כלל ופרט, והכלל בתרא בא לרבות רק לדבר הדומה לו בכל צד, והיינו שצריך שיהיה דומה לנחלים וימים גם בזה שהם מים נובעים, ולא סגי מה שהוא דומה לפרט שהם מים הגדלים על גבי קרקע, דמילא אם נאמר שכלל בתרא דוקא, והיינו שיותר יש לנו לדורשו כאילו הוא פרט וכלל המרבה את הכל, ואהני כלל קמא למעט רק צד אחד, היינו דורשים לרבות מכעין הפרט דימים ונחלים אפי' בורות שיחין ומערות, ואיצטריך תאכלו למעט, וכדרשת תנא דבי רב. אכן ר' ישמעאל לא ס"ל הכי וכנ"ל.

⁴ כיון שהם נובעים מעצמם דינם כימים ונחלים שאין מותרים דגים שבהם אלא אם יש להם סנפיר וקשקשת, ולכך שרץ המים אסור בהם.

⁵ כיון שאין המים נובעים בהם אינם דומים לימים ונחלים, אלא הם ממש כבורות שיחין ומערות שנתרבו "מכל אשר תאכלו" לומר שכל שרץ המים הנמצא בהם - מותר.

הוֹכָן ע"י כּוֹכַל עֵינָן הַדָּף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) il.dafyom@daf@

חולין דף סז:

מה דין התולעים שבפירות או שבאילן?

כשהתלעו בפירות המחוברים	כשהתלעו באילן בעצמו	כשהתלעו בפירות התלושים	
אסורים	אסורים	מותרים	לשמואל
מותרים	אסורים	מותרים	לחולקים על שמואל

קוקיאני (תולעים שבכבד ובריאה), מה דינם?

הנמצאים בדגים	הנמצאים בבהמה ובעוף	
----	ל"ק דרב ששת: מותרים לאיכא דאמרי דרב ששת: אסורים	לרש"י
ל"ק דרב ששת: מותרים לאיכא דאמרי דרב ששת: אסורים	ל"ק דרב ששת: מותרים לאיכא דאמרי דרב ששת: אסורים	לרבינו תם ²

¹ תוס' פירשו שדין זה תלוי במחלוקת תנא דבי רב עם תנא דבי ר' ישמעאל, דלתנא דבי רב דדריש בכל ופרט וכלל, ס"ל דחריצין ונעיצין שאינם נובעים מעצמם מותרים כמו בורות, ואילו מאן דדריש ריבוי ומיעוט וריבוי, ס"ל שהם אסורים, כיון שאין מים עצורים בהם כמו בכלים.

² רבינו תם מקשה על פירש"י שהעמיד את המחלוקת לגבי קוקיאני בנמצאים בבהמה, והיינו שנחלקו האם יש לחוש שמא נכנסו דרך האף לריאה ולכבד, או שממנה גדלו. וקשה אפי' שממנה גדלו הא אין להתירם כיון שאין להם היתר בשחיטה, ולכך פירש שלכו"ע הם אסורים בבהמה ועוף, וכל הנידון הוא לגבי דגים שאינם צריכים שחיטה, ובזה נחלקו האם מהם הם גדלים או שנכנסו מבחוץ. אכן תולעים הנמצאים בין העור והבשר של דגים - מותרים, דלא אתו מעלמא אלא גדלו מהדג. ובבהמה - אסורים, דלא מהני להם שחיטה וכנ"ל.